

מתווה להוראת חומש בראשית בכיתה ז, תשפ"ז

בעז"ה במהלך השנה, לפי סדר הלמידה, יתפרסמו באתר דפים מלווי למידה והדרכה ממוקדת לכל פרק בהתאמה לתכנית שלפניכם ולמיומנויות הנדרשות.

המיומנויות הנדרשות בכיתה ז:

- דפדוף והתמצאות
- איתור פרטים (למיומנות זו שלושה חלקים)
- אפיון דמות.

מסמכי ההנחיה להקניית מיומנויות מופיעים בפורטל. קישור למסמכי המיומנויות: [מסמכי מיומנויות](#)

עמודת רעיונות גדולים: חשוב לכוון את ההוראה על פי רעיון גדול. אפשר לבחור את אחד הרעיונות המופיעים כאן או רעיון אחר.

המתווה מותאם לשעתיים עד שלוש בשבוע (מתוך מודעות להבדלים במספר השעות בין בתי הספר). התכנית מציגה מסגרת זמן ללימוד הפרקים. כל מורה יתאים

את מספר השיעורים לפרק לפי מספר השיעורים שיש לו בשבוע.

השורות האפורות: פרקים שנכללים בתוכנית הלימודים, אך לא במיקוד הלמידה. במבחן המפמ"ר לא יהיו שאלות על פרקים אלו.

בתי ספר שלהם מספר גבוה יותר של שעות מוזמנים להרחיב ולהעמיק וכן במידת האפשר ללמד את הפרקים המסומנים בשורות האפורות, ובלבד שישמרו על

תכנון ההספק השנתי לפי חודשים, המפורט בכותרות.

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
פרקים א-ד: פרקי הבריאה, קין והבל - 5 עד 8 שיעורים [אלול- תשרי]			
א	בריאת העולם: - סדר הבריאה - בריאת האדם - אחרון בסדר הבריאה - אדם נברא "בצלם אלוקים" - ברכת ה' והציווי לאדם - הבחנה בין סיכום הבריאה בחמשת הימים הראשונים לסיכום הבריאה ביום השישי	(א) בראשית - עד המילים "ונתנה לנו"	- לעולמנו יש ריבון שברא אותנו ומיטיב עם בריותיו, ואנו תלויים בו ובהשגחתו. - האדם הוא צלם אלוקים, נזר הבריאה. זה מחייב אותנו כבני אדם.
ב, א-ג	השבת: - הפסקת העבודה ובריאת המנוחה - הברכה והקדושה		לכל אדם יש בחירה חופשית ולכן הוא נושא באחריות למעשיו (כלפי הקב"ה וכלפי הזולת)
ד, א-טז	- ה' דוחה את מנחתו של קין והשיח בין ה' לקין - הרצח הראשון - שיח בין ה' לקין ויחסו של קין לחטאו - עונשו של קין	(ט) אי הבל אחיך	

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
המבול - 2 עד 3 שיעורים [תחילת חשוון]			
ו מפסוק ה	- השחתת הדור - נח צדיק בדורו - גזירת המבול - הצלתם של נח ומשפחתו, בניית התיבה והצלת החיות (יש להכיר את סיפור המבול באופן כללי, לא מתוך הפסוקים)	(ט) בדורותיו (יג) כי מלאה הארץ חמס (יד) עשה לך תיבת .	- התנהגות מוסרית היא תנאי לקיומה של חברה אנושית. - לכל אדם יש בחירה חופשית, וגם כאשר רוב החברה מקולקלת יש לכל אדם אפשרות לבחור בטוב.
ז-ט	המבול, נח ומשפחתו בתיבה תום המבול ברית הקשת ומצות בני נוח		
יא, א-ט	מגדל בבל		
פרקים יב-יד פרקי אברהם - 5 עד 8 שיעורים [חשוון]			
יב, א-ט	- "לך לך" - הציווי והברכה - אברהם ושרה מקיימים את ציווי ה' ויוצאים לדרך - המסע בכנען, הקריאה בשם ה' ובניית המזבחות - ברכת הזרע, ברכת הארץ	(א) <u>לך לך</u> – רק מילים אלה <u>מהפירוש:</u> להנאתך, לטובתך (ה) אשר עשו בחרן	אברהם ושרה מלמדים אותנו חיי שליחות והליכה אחרי ציווי ה'
יב, י-כ	אברהם ושרה במצרים		

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
יג	- מריבת הרועים וסיבתה - הבחירה וההצעה של אברהם - הבחירה של לוט - חידוש הברכות		
יד, א - יג: רקע] יד- כד: מתוך הפסוקים	רקע קצר על מלחמת המלכים- לא מתוך הפסוקים לימוד הפסוקים: - אברהם מציל את לוט ואת שאר השבויים - אברהם מסרב לקחת את הרכוש שמציע לו מלך סדום]		
פרקים טו-יז: מסע של אמונה: 6 עד 9 שיעורים [כסלו]			
טו	- הבטחת השכר: "אנכי מגן לך" - הבטחת הזרע והיציאה החוצה להביט בכוכבים - ברית בין הבתרים - הבנת התהליך - הבטחת הארץ (המושג "ברית") - הנבואה על גלות מצרים והשיבה לארץ	(י) ואת הצפור – <u>רק מילים אלה מהפירוש:</u> לפי שהאומות נמשלו כפרים ואילים ושעירים, ... וישראל נמשלו לבני יונה, ... לפיכך בתר הבהמות, רמז שיהו האומות כלין והולכין, ואת הצפור לא בתר – שיהו ישראל קיימין לעולם.	אברהם ושרה מתווים לנו דרך של אמונה. הברית שבין הקב"ה לאבות מלווה את עם ישראל בכל הדורות . הברית בין העם לארץ כרוכה בייסורי גלות, אך שזורה בה הבטחת ה' לגאולה. בהבטחה זו, ניתנים לנו כוחות כעם, לעמוד ביסורי הגלות, ולהתמודד עם התהליך הארוך של הדרך לגאולה שלמה.

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
טז	- העקרות של שרה והנישואין להגר, ההיריון - בריחת הגר למדבר, התגלות המלאך וההבטחה - לידת ישמעאל		האמונה בהבטחות ה' למרות הפער במציאות ההבלגה והויתור הגדולים של שרה לאברהם- בנתינת הגר.
יז	- ההבטחות: הבטחת הזרע, הבטחת הארץ, ההבטחה "לְהִיְוֹת לְךָ לְאֵלֶּיךָ" וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרַיִךְ" - ברית המילה כאות הברית, קיום המצווה "בעצם היום הזה". - שינוי השמות ומדרשי השם: אברם לאברהם, שרי לשרה - ההבטחה (לאברהם) להתקיימות ברכת הזרע וללידת יצחק בתוך שנה. - תגובת אברהם, מדרש השם "יצחק"		אמונה בשעת משבר- אמונתה האיתנה של שרה בהבטחת ה'- שקיום הברית עם אברהם תהיה בבן שיוולד להם ולא בישמעאל.

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
פרקים יח - כג: מבשורת הולדת יצחק ועד מות שרה- 8 עד 12 שיעורים [טבת]			
יח	- הכנסת אורחים של אברהם ומשפחתו - הנבואה על הולדת יצחק בזמן בעוד שנה - הבשורה על חורבן סדום - תפילתו של אברהם על סדום	(א) - וירא אליו - פתח האוהל (כא) - הכצעקתה – של מדינה. (מדינה=עיר)	עלינו לדבוק במידותיהם של אברהם ושרה. ה' משתף את אברהם אבינו בדרכי הנהגתו את העולם, בגלל היותו אדם הפועל מתוך צדק ויושר- "כי ידעתיו- למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (י"ח, י"ט) ואנו צאצאיו מחוייבים ללכת בדרכו זו.
יט, א-כט	- ניגוד: הכנסת אורחים של לוט מול התנהגות אנשי סדום - הצלתו של לוט בזכות אברהם - אשת לוט ומביטה לאחור		
כא, א-ז	- הולדת יצחק - ההודיה של אברהם ושרה		הבטחות ה' אכן מתקיימות, גם כשהן נראות מעל הטבע וההיגיון האנושי. מהות שמו של יצחק מרמז על תכליתנו כעם- על אף הייסורים בהווה "אז ימלא שחוק פינו", הוא עוד יצחק.
כב	- הציווי על עקידת יצחק ("לך לך"- ניסיון ראשון ואחרון) - מסירות הנפש של אברהם - עצירת העקידה ברגע האחרון, העלאת האיל לקורבן - הברכה הגדולה בעקבות העמידה בניסיון	(ג) - וישכם - ויחבש (יש להבין את הביטוי "אהבה מקלקלת את השורה")	המוכנות של אברהם ושל יצחק למסור את הנפש לכבוד ציווי ה'. עם ישראל לאורך הדורות מזכיר את עקידת יצחק בתפילות, כדי להזכר לטובה על ידי ה'.
כג	- מות שרה, האבל של אברהם - משא ומתן עם בני חת ועם עפרון		הקניין בארץ ישראל- רובד נוסף בקשר של עמ"י לארץ ובמימוש הבטחת הארץ לאברהם.

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
	- רכישת מערת המכפלה בכסף מלא		
פרקים כד - כז: פרקי יצחק ורבקה - 8 עד 12 שיעורים [שבט]			
כד: א-כז [כח-ס] זא-זס	- אברהם שולח את עבדו לחפש אישה ליצחק - תפילתו של העבד והאות - הכנסת האורחים של רבקה - נישואי יצחק ורבקה	(ג) לשוח (ז) האהלה שרה אמו	בחירת רבקה על פי מעשי החסד, מלמדת על חשיבות המידות בהקמת בית ובהמשכיות של עם ישראל.
כה: ז-יא, יט-לד	- העקרות והתפילה - רבקה פונה לה' בעקבות ההיריון הקשה, הנבואה על לידת "שני לאומים" - לידת התאומים ואופיים השונה - מכירת הבכורה	(כא) ויעתר יצחק ויעתר לו - עד המילים "הפצרה וריבוי" (כא) לנכח אשתו (כב) אם כן למה זה אנכי – עד המילים "ועשו מפרס לצאת."	ה' יוצר חיסרון כדי שנתקרב אליו, כוחה של תפילה- ה' נענה לבקשה.
כו	יצחק בגרר "אחותי היא"- הצלת רבקה מחלוקת על הבארות וברית עם אבימלך		מסירותו והתמדתו של יצחק בעבודת האדמה ובקשר לארץ, למרות הקשיים של הבצורת והבארות "ויברכהו ה'".
כז כח, א-ט	- יצחק זקן, עיניו כהו. הרצון לברך את עשיו - תכניתה של רבקה - לקיחת הברכות ע"י יעקוב - כעסו של עשיו, הרצון שלו להרוג את יעקב. - בריחת יעקב לחרן - יצחק מברך את יעקב ושולח אותו לחרן		

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
פרקים כח - לא: יעקב, רחל ולאה בונים את בית ישראל - 5 עד 8 שיעורים [חצי אדר א']			
כח, י-כב	- חלום הסולם - משמעות החלום - ההבטחה לשמירה, הבטחת הזרע והבטחת הארץ. - נדרו של יעקב	(י') - ויצא יעקב מבאר שבע - עד המילים "פנה הדרה".	גדלות אמונתו של יעקב אבינו היא בחיבור שבין יוזמה והשתדלות אנושית לבין הידיעה שה' מנהיג את המציאות
כט, א-ל	- המפגש בין יעקב לרחל - יעקב עובד עבור רחל, הנישואין וההטעיה - לידת השבטים הראשונים	(יח) ברחל בתך הקטנה (כה) ויהי בבוקר והנה היא לאה	נאמנותו וישרותו של יעקב בבית לבן
כט מפס' לא עד פרק ל פס' כד	יש ללמוד את רשימת ארבע האמהות ובניהן בלבד		
חזרת יעקב ארצה - 6 עד 9 שיעורים: [עד פורים]			
לב	- יעקב שולח מלאכים לעשיו - פחדו של יעקב - דורון, תפילה, מלחמה - המאבק בלילה - שינוי השם מיעקב לישראל, מדרש השם	(ט) והיה המחנה הנשאר לפליטה (כה) ויאבק איש - רק מילים <u>אלה מהפירוש:</u> ופירשו רבותינו, שהוא שְׂרוֹן של עשו.	השיבה של יעקב לארצו - כמו של עם ישראל בהמשך - כרוכה בהתמודדות עם קשיים רבים, ודורשת אמונה, התמדה ותושייה.
לג	- המפגש של האחים - פיוס ופרידה	(יח) שלם	
לד	מעשה דינה		
לה, א-כא	- יעקב מקיים את נדרו		

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
	- ה' מתגלה ליעקב: הבטחת הזרע, הבטחת הארץ - מות רחל בלדתה את בנימין		
פרקים לז-מא: יוסף במצרים - 6 עד 9 שיעורים [סוף אדר - אייר]			
לז	- אהבתו של יעקב ליוסף, כתונת הפסים - שני חלומותיו של יוסף - שנאת האחים ליוסף - "ולא יכלו דברו לשלום" - מכירת יוסף - הטעיית יעקב בכתונת הפסים המוכתמת בדם- "חיה רעה אכלתהו"	(ד) ולא יכלו דברו לשלום (יג) הנני (כד) אין בו מים	ההבטחה האלוקית מתממשת בדרכים מורכבות, ולעיתים הן נראות הפוכות מהיעד. מה שנראה כנפילה גדולה יכול להתברר בהמשך כשלב הכרחי לעלייה גדולה ולמימוש החזון.
	הפרקים למבחן תשפז- עד לכאן		
לח	יהודה ותמר		יוסף מלמד אותנו כי גם כאשר אדם גולה מביתו ומסביבתו הטבעית הוא יכול לשמור על ערכיו ואמונותיו, אף שהוא בודד בסביבה זרה ועוינת. החלומות טומנים רמזים על העתיד להתרחש, אך צריך השראה אלוקית כדי לפענח נכון את הרמז ולהבין מה ראוי לעשות.
לט	- יוסף בבית פוטיפר - ברכת ה' על הבית בזכות יוסף - מעשה אשת פוטיפר ותוצאותיו	(ג) כי ה' איתו	
מ	- יוסף בבית האסורים - חלומות שר המשקים ושר האופים - התגשמות פתרונותיו של יוסף		
מא	- חלומות פרעה ופתרונם - מינויו של יוסף למשנה למלך - הכנות לשנות הרעב		
פרקים מב-נ: יוסף והאחים - היכרות עם השתלשלות הסיפור [סוף אייר- סיון]			

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
מב	- ירידת האחים למצרים - יוסף מתנכר לאחיו - האשמת האחים בריגול - דרישת יוסף להביא את בנימין - כליאת שמעון		האדם צריך לשאת באחריות לטעויות שלו ולחפש דרך לתיקון. הסליחה לזולת על דבר רע שעשה היא כוח מופלא שזוכים בו בזכות האמונה שהכול מאת ה'
מג	- הרעב מחמיר - התנגדותו של יעקב לשלוח את בנימין - הצעת ראובן והצעת יהודה - הירידה השנייה למצרים, האירוח בביתו של יוסף		
מד	- מבחן הגביע - הדרישה של יוסף להשאיר את בנימין* - נאום יהודה	(טז) האלוהים מצא	
מה	- יוסף מתוודע לאחים - תגובת האחים - הסברו של יוסף למכירתו (סיבתיות כפולה) - יוסף שלח את אחיו להביא את אביו		
מו-מט	- ירידת יעקב ומשפחתו למצרים - המפגש בין יוסף ויעקב - יעקב ובניו מתיישבים בגושן - יוסף מנהל את המשבר הכלכלי במצרים - יעקב מבקש להיקבר בארץ ישראל		

הפרק	נושאים עיקריים בפרק	פירושי רש"י נדרשים	רעיונות גדולים ביחידות ההוראה
	- יעקב מברך את בני יוסף - אפרים ומנשה. ברכות יעקב לבניו - צוואת יעקב ומותו		
נ	- האבל על יעקב, הלוויה בארץ ישראל והקבורה במערת המכפלה. - פחדם של האחים מנקמת יוסף, יוסף מוחל. - מות יוסף וצוואתו על העלאת עצמותיו	(טז) אביך ציווה	